

Київський університет імені Бориса Грінченка Інститут людини

Звіт про результати дослідження «Інституціалізація "універсального" асистента педагога в Україні: дослідження умов реалізації»

Найда Юлія, старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини, директор Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

Мартинчук Олена, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Інституту людини, д.п.н., доцент

Ідея дослідження:

- Дослідити ситуацію з підготовки асистентів педагогів (вихователів та вчителів), які були б спроможні працювати в інклюзивному освітньому середовищі, у якому навчаються діти з особливими освітніми потребами

Термін виконання:

02.01.19 р. – 31.06.20 р.

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ROMANI
EARLY YEARS
NETWORK

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФОНД
«КРОК ЗА КРОКОМ»

Мета: дослідити роль, компетентності та особливості асистента педагога як професії

Завдання:

- здійснити аналіз міжнародних практик асистування педагогам в інклюзивному освітньому середовищі;
- вивчити уявлення учасників інклюзивного освітнього процесу про трудові функції та професійні компетентності асистента педагога;
- здійснити аналіз освітніх програм підготовки педагогів щодо їхньої спрямованості на формування компетентностей, необхідних для роботи в інклюзивному освітньому середовищі;
- розробити модель профілю посади асистента педагога;
- здійснити аналіз можливостей підготовки асистента педагога з числа безробітних на базі навчальних закладів державної служби зайнятості;
- розробити рекомендації щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності асистента педагога.

Учасники дослідження

- Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»
- Фонд відкритого суспільства
- Київський університет імені Бориса Грінченка (Інститут людини, Фаховий коледж «Універсум»)
- Комунальний заклад «Одеський педагогічний фаховий коледж»
- Вищий навчальний заклад «Білгород-Дністровське педагогічне училище»
- Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
- Бакалійський педагогічний фаховий коледж Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
- Маріупольський державний університет
- Громадська організація «Планета добрих людей» (м. Одеса)
- Громадська організація «Благо», (м. Ужгород)
- Romani Early Years Network

Ключові поняття дослідження

Асистент педагога (вчителя / вихователя)

Асистент педагога - це той, хто працює під керівництвом педагога, щоб приділяти дітям додаткову увагу й інструктувати їх за потреби

(Education Endowment Foundation, 2019)

Інституціалізація

Процес визначення і закріплення соціальних норм, правил, статусів і ролей, приведення їх у систему, здатну діяти у напрямі задоволення деякої суспільної потреби

(Н. Черниш, 2003)

Інституціалізація асистента вчителя

Процес визначення соціального статусу, ролі, профілю посади «асистент вчителя» відповідно до сучасних суспільних потреб

Універсальний

Який має різноманітні знання, навички і т. ін.; різнобічний

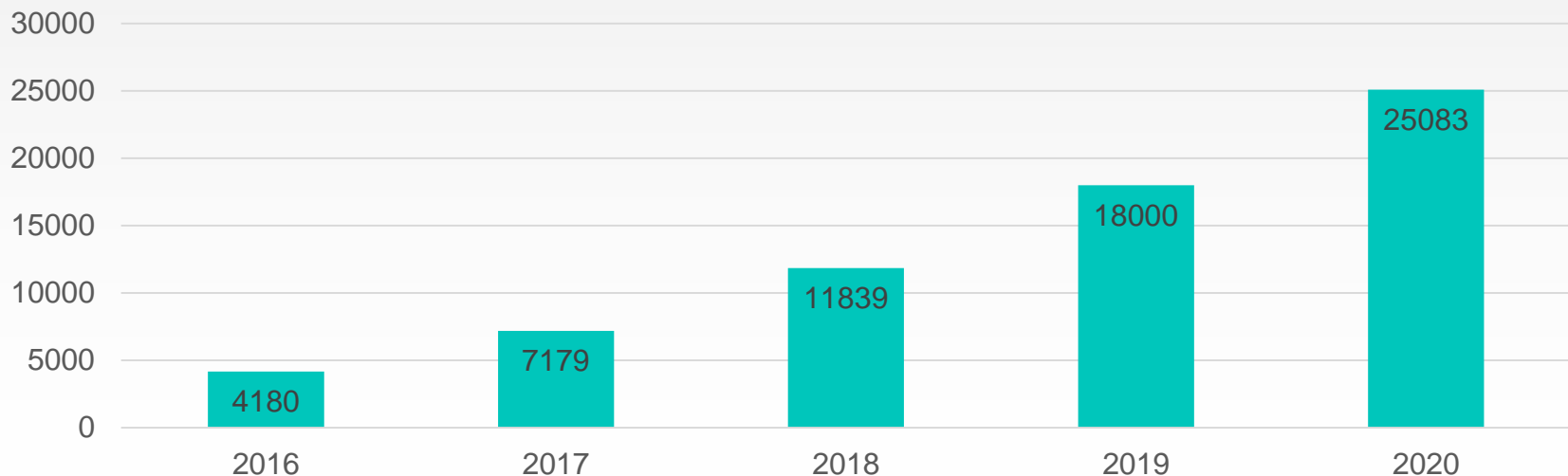
(Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2009)

Український контекст дослідження

- Перехід від вузького (*narrow definition*) до широкого розуміння концепту «інклюзія» (*broad definition*).
- Контroversійність ролі та кваліфікаційних вимог до асистента вчителя в інклюзивному освітньому просторі.
- Зростання кількості дітей, охоплених інклюзивним навчанням.

Кількість дітей, охоплених інклюзивним навчанням

Український контекст дослідження

- Діяльність асистентів вихователів та вчителів закладів освіти все ще залишається викликом для системи освіти.
- Питання здобуття якісної освіти все ще залишається критичним для дітей з ООП, дітей з числа національних меншин; дітей, чиї сім'ї тимчасово знаходяться у складних життєвих обставинах, включаючи питання **участі** у навчальному процесі та **підтримки** (ст. 24 «Освіта» Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

Дизайн та методи дослідження

- **Порівняльний тематичний аналіз** досвіду різних країн з метою вивчення особливостей професійної діяльності та підготовки асистентів педагогів.

Теми для аналізу:

Види підтримки дітей з ООП, які забезпечує асистент педагога

Взаємодія асистентів із педагогами в закладах освіти

Компетентності асистентів педагогів (знання і навички)

Особливості діяльності асистентів дітей, які належать до національних меншин

Підготовка асистентів педагогів

Дизайн та методи дослідження

- **Фокус-групові дослідження у формі інтерв'ю з фіксацією відповідей (обговорення)** з метою отримання експертної оцінки ситуації в закладах освіти, які надають освітні послуги дітям з ООП, у тому числі дітям ромської національної меншини.

Цільові групи:

Педагоги: вчителі та вихователі (121 особи)

Асистенти педагогів (57 осіб)

Керівники закладів освіти з інклюзивним навчанням (63 особи)

Батьки (150 осіб)

Представники ГО, дотичних до ромських питань (11 осіб)

Вибірка дослідження:

28 фокус-груп

402 особи

Географія дослідження:

Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Київська, Львівська, Одеська, Харківська області та м. Київ

Дизайн та методи дослідження

- **Експертні інтерв'ю** із зарубіжними фахівцями із Сербії та Словаччини з метою визначення особливостей підготовки асистентів для різних категорій дітей.

Експерти: *Еріка Жабова, проєктна менеджерка Фонду відкритого суспільства, Словаччина*

Божидар Ніколіч, виконавчий директор Romanipren, президент Асоціації педагогічних асистентів Сербії – APAS

Теми для обговорення:

професійні функції асистентів вчителів в освітньому середовищі, де є різні категорії дітей з ООП

компетентності асистентів вчителів для різних категорій дітей

підготовка асистентів вчителів до фахової діяльності з різними категоріями дітей

Дизайн та методи дослідження

- **Аналіз освітніх програм** підготовки педагогів з метою визначення рівня їхньої спрямованості на формування компетентностей у сфері інклюзивного навчання.

Тема для аналізу:

узгодженість компетентностей ОПП з компетентностями, представленими у Профілі вчителів інклюзивної освіти (The European Agency for Special Needs and Inclusive Education)

Вибірка дослідження:

освітні програми спеціальностей «Дошкільна освіта», «Початкова освіта», «Спеціальна освіта», «Соціальна робота»

Завдання 1.

Здійснити аналіз міжнародних практик асистування педагогам в інклюзивному освітньому середовищі

Результати дослідження

Проаналізовано статистичні дані щодо кількості асистентів педагогів у зарубіжних країнах та Україні

- Україна -13279 асистентів педагогів (вчителів та вихователів)
- Чехія -16623 асистентів педагогів
- Канада -150000 асистентів педагогів
- США -1000000 асистентів педагогів

Визначено фахові функції асистентів педагогів у США, Канаді, Австралії, Великобританії, Словаччині, Сербії та Чехії

- залучати дітей до діяльності, яка сприяє навчанню
- мотивувати та заохочувати до соціальної участі
- співпрацювати з іншими педагогами та персоналом закладу в межах підтримки навчальної діяльності дитини та забезпечення її соціальної участі

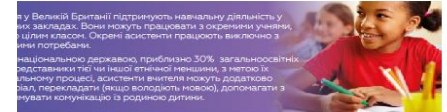

Буклети «Ким Є і Ким не Є асистент вчителя»

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ «УНІВЕРСАЛЬНОГО» АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ: ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ «УНІВЕРСАЛЬНОГО» АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ: ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ким Є і Ким не Є асистент вчителя:
Сполучене Королівство Великої Британії

СТАТИСТИЧНІ ПОКАЗНИКИ

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ «УНІВЕРСАЛЬНОГО» АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ: ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ким Є і Ким не Є асистент вчителя:
Австралія

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОФІЛЬ АСИСТЕНТА

У класифікаторі професій Австралії визначено, що асистенти виконують обов'язки, пов'язані з навчанням, допомагають вчителям у школах, забезпечують підтримку та опору за дітьми у дошкільній школі, надають розуміння родині абсорбційної проктої та Н...

Ким Є і Ким не Є асистент вчителя:
Сполучені Штати Америки

атор професій США визріває наглядну – вища школа, дошкільні заклади); освітнього напрямку працює з метою надання підтримки; працюють тільки з учнями потребам; асистенти можуть працювати лише

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ «УНІВЕРСАЛЬНОГО» АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ: ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ «УНІВЕРСАЛЬНОГО» АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ: ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ким Є і Ким не Є асистент вчителя:
Чеська республіка

В Чеській Республіці всю систему освіти регулює Закон про освіту, що набув чинності в січні 2005 року. Серед основних термінів у цьому Законі є визначення хто такі учні з особливими освітніми потребами та визначення окремих цілей груп учнів (в інтегрованих, спеціальних або фізичних групах учнів, з порушеннями мовлення, зі складними порушеннями, з аутизмом, з особливостями у навчанні та трудовими поведінками, соціально невдачливими та тих, що мають хронічні захворювання). Закон визначає умови на виконання обов'язків і тривалості учнів. У 2014 році в оновленому Законі про освіту представлено нове визначення цієї групи учнів з особливими потребами як учнів, які мають право на додаткову підтримку для реалізації свого права на освіту. Нове визначення базується на інтегрованій групі учнів, з групами учнів в поглиблених прогімназіях про підтримку, які повинні надаватися усім учням, чия здоров'я та/або умови ускладнюють який доступ до освіти. Такі термини як «інвалідність» та/або «соціально неблагополучний фон» не використовуються.

кондації щодо інклюзивної освіти у 2015 році на зміни в освіті в цілому. До якого перетну діти в початковій школі відповідно до «групи» до належали. До прикладу діти з певними порушеннями (відставання розвитку, поведінки, психічні захворювання, легка фізика) з фізичними порушеннями розвитку, незлічені і спеціальні початкові заклади. Діти з соціально і групи та діти ромської громади, не представляли дискримінованості з вразливої групи, віддаливали і заклади освіти (бо їм не було дозволено розвитку), або загальноосвітні школи за місцем проживання (вони – ізольовані від інших шкіл). Проте асистенти внесли велику роль у розкритті дітей та що додаткові можливості для дітей з особливими потребами.

ІНТЕГРУЮТЬ З ГРУПИ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ:

- учні з фізичними порушеннями, що мають тяжкі тілесні або психічні захворювання, втрату слуху чи слуху
- учні з фізичними порушеннями, що мають хронічні захворювання, тілесні або психічні порушення, порушення в навчанні
- учні з соціально вразливими групами

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ «УНІВЕРСАЛЬНОГО» АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ: ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ким Є і Ким не Є асистент вчителя:
Словаччина

Асистент педагога у Словаччині працює в інклюзивних групах чи класах з дітьми з особливими освітніми потребами або в спеціальних навчальних закладах. Асистент вчителя є там, де діти з особливими освітніми потребами потребують підтримки.

Разом з командою супроводу асистент відповідальний за дотримання рівних можливостей у сфері освіти, подолання інформаційних, мовних, соціальних чи культурних бар'єрів.

Ким Є і Ким не Є асистент вчителя:
Сербська республіка

Ія у Сербії може асистувати як загальноосвітньому педагогові, так асистенту супроводжують в освітньому процесі учнів з особливими потребами, дітей національних меншин, дітей із соціально вразливими групами у навчанні, дітей із порушеннями фізичного розвитку, го (ЮНЕСКО).

У Сербії значна увага приділяється підтримці успішності та соціальної інтеграції дітей із ромських громад. У цьому напрямку працюють ромські педагогічні асистенти.

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ «УНІВЕРСАЛЬНОГО» АСИСТЕНТА ВЧИТЕЛЯ В УКРАЇНІ: ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ким Є і Ким не Є асистент вчителя:
Канада

Визначена інклюзивної освіти закріплено в законодавчих актах всіх провінцій Канади, в них чітко прослідюється перехід від охоплення лише учнів з інвалідністю до підтримки та участі всіх учнів, які цього потребують.

Асистенти вчителів початкових класів та середньої школи (Класифікатор професій 2016 р.) підтримують учнів і допомагають їм у навчальних і навчальних завданнях в державних і приватних школах.

Асистент вчителя, залежно від функцій, які виконує, серед них: освітній асистент, асистент з освітніх потреб, асистент з особливих потреб, асистент з особливих потреб, асистент з особливих потреб, асистент з особливих потреб.

Асистент педагога у Словаччині працює в інклюзивних групах чи класах з дітьми з особливими освітніми потребами або в спеціальних навчальних закладах. Асистент вчителя є там, де діти з особливими освітніми потребами потребують підтримки.

СТАТИСТИЧНІ

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИ

- 1 обов'язкова наявність сертифікату про закінчення освіти
- 2 підготовка під час спеціалізованого тренінгу з освітніх потреб
- 3 10-місячна підготовча програма на базі колективних навчальних програм (тощо) – за потреби
- 4 опціонально - наявність сертифікату про курс

Іноді під час працевлаштування виникає необхідність медичної допомоги.

Відповідно до «Методичних вказівок про впровадження професії асистента в дошкільній навчальній школі, початкової школі, виданій Міністерством освіти Словачкої Республіки 26.08.2002», асистент вчителя має відповідати наступним вимогам:

- бути повнолітнім
- мати сертифікат про закінчення середньої школи (повна середня освіта) та вищу освіту першого ступеня (бакалаврат)
- бути придатним до виконання своїх обов'язків (включно медична довідка)
- володіти державною мовою

<http://bit.ly/2mZmW6t>
<http://bit.ly/2mZmW6t>
<http://bit.ly/2mZmW6t>

www.bit.ly/28658Kv

Визначено основні знання і уміння асистента педагога, пов'язані з підтримкою дітей та педагогів

Асистенти повинні знати:

- вікові особливості дітей;
- індивідуальні особливості (здібності, інтереси, потреби, мотивацію, можливості й досвід тощо);
- основні прояви та стратегії протибулінгу, а також прояви та управління поведінкою (зокрема гіперактивністю та агресивністю);
- особливості пізнавальної діяльності та стратегії мотивації дітей до діяльності;
- стратегії, спрямовані на посилення взаємодії та участі дітей з особливими освітніми потребами та інше.

Асистенти повинні уміти:

- ефективно спілкуватися з дорослими та працювати у команді;
- володіти техніками, що сприяють розвитку власної уваги, саморегуляції, подолання стресу, керування емоціями й порозумінню.

- За кордоном асистент педагога – це фахівець, який не є педагогом, але виконує певні обов'язки, пов'язані з педагогічною діяльністю.
- Асистенти допомагають педагогам (зокрема, вчителям, вихователям, спеціальним педагогам тощо) у різних закладах, де є діти з особливими освітніми потребами – загальноосвітніх чи спеціальних.
- Вони працюють відповідно до політик і практик, що існують у закладі. Їхні завдання визначаються потребами того чи іншого підрозділу закладу освіти (як спеціального, так і загальноосвітнього), що базуються на потребах контингенту дітей.
- Для асистентів, які працюють в класах, де є діти з етнопонаціональних спільнот, важливо бути здатними налагоджувати та підтримувати комунікацію між педагогами та дітьми, дітей між собою, допомагати дітям у навчальному процесі та позакласних заходах.

Завдання 2.

Вивчити уявлення учасників інклюзивного освітнього процесу про трудові функції та професійні компетентності асистента педагога

Результати дослідження

Виявлено спектр думок щодо:

розподілу обов'язків у класі між вчителем і асистентом вчителя та особливостей взаємодії між ними;

труднощів у запровадженні практики асистування та шляхів їх подолання;

підготовки асистентів педагогів та способів надання їм методичної підтримки;

змін, які потрібно ввести у роботу асистента

Фрагменти обговорень під час фокус-групового дослідження

- *Мені б хотілося, щоб асистент повністю опікувався дитиною з особливими потребами, навчав її, коли я навчаю інших. У мене не вистачає часу вникати в особливості розвитку чи порушення... Сьогодні я вже вагаюся: що входить у мої обов'язки, а що в обов'язки асистента?*
- *Якщо в дитини якісь складні порушення розвитку, то її має навчати асистент індивідуально...зараз приходять такі складні діти – треба знати і про епілепсію, і про першу медичну допомогу...добре, щоб асистентів цього навчали, бо від них залежить ефективність інклюзії.*
- *Головний у класі вчитель... Коли я запитувала вчителя, що мені робити з учнем на уроці, то вона відповідала, що я – асистент, тож сама маю вирішувати...**Але чому я маю вирішувати, якщо за навчання відповідає вчитель?***
- *Я на уроці працюю з хлопчиком індивідуально...І на перерві я з ним, бо в нього немає друзів. Я говорила вчительці, що треба його залучати працювати в парі на уроці, бо він постійно дивиться на дітей, повторює за ними.., але вона каже, що краще індивідуально. От виходить, що він у класі серед дітей, але постійно сам...*
- *Ми робимо багато...часто як вчителі чи як дефектологи, і як психологи, але мої знання якісь хаотичні.., я беру їх з інтернету, читаю про різні порушення розвитку... Але чи це завдання асистентів? **Я досі не розумію, що я маю робити в класі...***

- Українські педагоги очікують від асистентів значно глибших і ширших знань, ніж ті, що мають самі щодо освіти дітей з ООП.
- Асистент педагога рідко має можливість викладати на рівні класу, застосовуючи технологію Co-teaching.
- Основним завданням асистента стає індивідуальний супровід конкретної дитини з порушеннями психофізичного розвитку.
- Перевага індивідуального супроводу усталює думку педагогів про те, що асистент несе відповідальність за навчання, виховання і розвиток дітей з ООП, зокрема з порушеннями психофізичного розвитку.

Завдання 3.

Здійснити аналіз ОП підготовки педагогів щодо їхньої спрямованості на формування компетентностей, необхідних для роботи в ІОС

Результати дослідження

Проаналізовано освітні програми:

- Логопедія
- Соціальна педагогіка
- Дошкільна освіта
- Початкова освіта

Виявлено рівні узгодженості визначених компетентностей в освітніх програмах з компетенціями профілю вчителя інклюзивного класу

Профіль вчителя інклюзивного класу

Повага до різноманіття учнів

- Концепції інклюзивної освіти;
- Погляди вчителя на різноманіття учнів

Підтримка усіх учнів

- Сприяння академічному, практичному, соціальному й емоційному навчанню всіх учнів»;
- Ефективні підходи до навчання у різних (гетерогенних) класах

Спільна робота з іншими

- Співпраця з батьками і родинами
- Співпраця з іншими професіоналами

Постійний особистісний і професійний розвиток

- Учителі як рефлексуючі практики;
- Педагогічна освіта у вузі як основа для постійного професійного навчання

Завдання 4. Розробити модель профілю посади асистента педагога *Результати дослідження*

Розроблено рівневу модель профілю посади асистента педагога

- Профіль посади – документ, яким можна оперувати як оцінним інструментом у процесі добору, оцінювання, навчання, розвитку й ротації персоналу.

Структура профілю посади асистента педагога

Кваліфікаційна карта	Карта компетентностей	Карта взаємодії	Біографічні дані	Посадові обов'язки			
Перший рівень							
Освітньо-кваліфікаційний рівень	Додаткові знання та навички	Знання	Навички	Комунікація	Автономія	Стать, вік, місце проживання	

Рівні здобуття професійної кваліфікації «асистент педагога»

Перший рівень

- Очікується реалізація навчальної програми протягом 2-3 місяців на базі свідоцтва про повну загальну середню в межах першого (початкового) та другого (базового) рівнів професійної (професійно-технічної) освіти (2-3 рівні Національної рамки кваліфікацій)

Другий рівень

- Очікується реалізація навчальної програми протягом 2 років. Кваліфікаційний рівень здобувається у межах 4-5 рівнів Національної рамки кваліфікацій. Для цього рівня характерні всебічні спеціалізовані емпіричні та теоретичні знання у сфері освіти та професійної діяльності, усвідомлення меж цих знань

Визначено компетентності асистента педагога

- Етична, Мовно-комунікативна, Інформаційно-цифрова, Психологічна, Методична,
- Компетентність педагогічного партнерства, Емоційна, Інклюзивна,
- Здоров'язбережувальна, Здатність до навчання впродовж життя

Фрагмент профілю

Компетентність	Знання	Уміння/Навички	Комунікація	Відповідальність та автономія
Етична компетентність: Здатність усвідомлювати й поцінувати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі	Інклюзивна освіта як підхід для всіх дітей. Заклад освіти як соціальне середовище, яке впливає на самооцінку та навчальний потенціал усіх дітей. Розмаїття та унікальність різних культур у суспільстві, відмінності між людьми	Поважати і відзначати досягнення усіх дітей. Критично вивчати власні переконання та їхній вплив на власні дії. Спілкуватися, враховуючи культурні й особистісні відмінності співрозмовників, переваги і/чи обмеження окремих груп чи осіб, принципи недискримінації та поваги до відмінностей	Комунікація з усіма учасниками освітнього процесу з урахуванням культурних й особистісних відмінностей співрозмовників на основі принципів недискримінації та поваги до відмінностей	Організація комунікації на основі принципів недискримінації та поваги до відмінностей у процесі професійної діяльності в умовах непередбачуваних змін

Завдання 5.

Здійснити аналіз можливостей підготовки асистента педагога з числа безробітних на базі навчальних закладів державної служби зайнятості
Результати дослідження

Розроблено багаторівневий підхід до підготовки асистентів підготовки

- Запропоновано як один з можливих шляхів підготовку асистентів на базі центрів зайнятості.

Розроблено рекомендації для удосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності асистента педагога

- Рекомендовано запровадити єдину назву – «асистент педагога», що має стати результатом офіційного об'єднання функцій асистентів, які працюють із різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами, як-от: з інвалідністю, із соціально незахищених родин, з труднощами в навчанні через етнічні особливості, – як у закладах дошкільної освіти, так і в закладах загальної та спеціальної освіти.
- Рекомендовано брати до уваги під час розроблення програм підготовки асистентів педагогів модель Профілю посади асистента, зважаючи на потреби та запити громади, що є надактуальними для кількох регіонів нашої держави, де проживає ромське населення.
- Рекомендовано переглянути критерії прийому на програми підготовки асистентів, надаючи переваги запитам громад та беручи до уваги певний досвід роботи та/чи волонтерства, додаткові знання тощо.

Очікуваний вплив результатів дослідження на освітню політику і практику

- Результати та рекомендації, отримані завдяки цьому дослідженню, зможуть допомогти працівникам місцевих управлінь освіти, Міністерству освіти і науки України, закладам фахової передвищої освіти, закладам вищої освіти зміцнити і підтримати політику щодо забезпечення закладів освіти асистентами педагога.
- Крім того, сподіваємося, що дослідження сприятиме подальшому зростанню обсягу знань про асистентів педагога у різних контекстах.

Дякуємо за увагу!